

VÝBOR SENIORI VIDIEKA

V rámci aktivít občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku ponúkame skúsenosti nás seniorov – mužov a žien žijúcich na vidieku a vo vidieckych oblastiach Slovenska a ich prepojenie so šikovnosťou mladých formou medzigeneračného dialógu, smerujúceho k zlepšeniu života a práce na vidieku.

Opierame sa o materiál schválený EK „Európska komisia dňa 27. februára 2019 zverejnila Správu o Slovensku 2019, ktorá obsahuje komplexné makroekonomické zhodnotenie SR s ohľadom na štrukturálne reformy a odporúčané oblasti pre financovanie z fondov EÚ v programovom období 2021 – 2027. Podľa analýzy Európskej komisie sa Slovensku v súčasnosti ekonomicky darí, **ale zaostáva v oblastiach, ktoré sú kľúčové pre budúci rast a to najmä – kvalita verejnej správy; vzdelávanie, veda, výskum, inovácie; vyrovnávanie regionálnych rozdielov a kvalita životného prostredia.** Ďalšími dôležitými výzvami zostávajú: **starnutie populácie, automatizácia, robotizácia a digitalizácia.**“

Považujeme za prioritné a navrhujeme, aby Vidiecky parlament na Slovensku požadoval od štátnej správy a územnej samosprávy na Slovensku riešenie negatívnych dôsledkov, ktoré zasahujú do života seniorov žijúcich na vidieku alebo v okrajových regiónoch SR:

- 1) Starnutie vidieckej populácie a s tým existujúce aj očakávané problémy vo viacerých oblastiach, ktoré spoločnosť už teraz stoja nemalé financie a ich neriešenie tento náklad ešte znásobí.
- 2) Je potreba podporiť medzigeneračný dialóg - seniori a mladí ľudia žijúci na vidieku a v okrajových oblastiach SR, ako prvú ale nutnú podmienku obnovy života na vidieku.
- 3) Potreba podporiť využívanie pôdy na poľnohospodárske účely, dopestovania úrody na obživu, chov a pestovanie tradičných plodín a chovov zvierat ako sú ovce, kravy a kozy, podporiť včelárstvo, tradičné remeslá, predaj nadproduktie priamo od pestovateľov.
- 4) Podporiť všeobecnú hrdosť národa na tradície vidieckych regiónov, na zručnosť, um a vytrvalosť našich predkov, aj kroje, odevy, čipky aj výšivky, kraslice, drotárstvo, kuchárske recepty a spracovania ľanu, vlny, ovčieho aj kravského mlieka, bylín, a mnohé iné odkazy našich predkov...
- 5) Zabezpečiť vo zvýšenej miere výchovu mladej generácie k úcte k potravinám, k produktom vytvoreným ľuďmi, k ohľaduplnosti aj k prírode a k zabraňovaniu jej znečisťovaniu a predchádzaniu ekologických katastrof. Viest' hlavne mladých ľudí k zodpovednosti seba za svoj život, za svoje skutky aj za svoje postoje. Prezentovať nutnosť práce a súdržnosti obyvateľov ako zdroja obživy a tvorby hodnôt nielen pre seba, pre mladých ktorí ešte hodnoty len užívajú, ale aj pre nasledujúce generácie.
- 6) Nízka kvalita štátnej správy aj územnej samosprávy a jej nedostupnosť vo vidieckych oblastiach a menších mestách v okrajových regiónoch SR znevýhodňuje vidiecke obyvateľstvo.
- 7) Sťažená dostupnosť vzdelávania a jeho kvalita pre obyvateľov na vidieku.
- 8) Absentuje vyrovnávanie regionálnych rozdielov a zhoršujúca sa kvalita životného prostredia obyvateľov vidieka a okrajových regiónov SR.
- 9) Nízka dostupnosť informácií ako aj pracovného uplatnenia obyvateľov vidieckych oblastí a menších miest v dostupných oblastiach ich bydliska.
- 10) Chýbajú riešenia kompenzácie vyšších životných nákladov ako dočasné kompenzačné opatrenia vo forme cielených daňových úľav špeciálne pre vidiecke obyvateľstvo, kompenzácia za zvýšené náklady na kúrenie v klimaticky chladných vidieckych lokalitách

severného Slovenska, finančných aj časových strát obyvateľov vidieckych oblastí pri dochádzaní za vzdelaním, za prácou.

- 11) Nie je dostatočne riešená potreba prepojenia dopravy na vidieku a v okrajových regiónoch SR, čoho následkom sú zvýšené životné náklady na získania prechodného bývania v mieste práce, školy. Dôsledkom je časté vystťahovanie práceschopného obyvateľstva a mladých z vidieka do zahraničia), hlavne z dôvodu nedostatočných pracovných možností uplatnenia v praxi, dostupnosti k vzdelávaniu.
- 12) Na vidieku a v okrajových regiónoch SR sa negatívne prejavuje nedostupnosť zdravotnej starostlivosti, prístup k sociálnej pomoci, k aktuálnym informáciám, čo môže viesť k výraznejším negatívnym dopadom hlavne pre seniorov.
- 13) Prihliadať na skutočnosť, že nemôžu všetci obyvatelia z vidieka a z okrajových oblastí SR ísť bývať do veľkých miest. Vidiečania bývajú na vidieku, v krásnych ale drsných podmienkach, vzdialených od štátnych inštitúcií a nimi podporovaných aktivít a programov, ktoré sú financované aj z daní obyvateľov vidieckych oblastí.
- 14) Pre obyvateľov žijúcich na vidieku a okrajových regiónoch SR nie je zabezpečená primeraná dostupnosť k informáciám a využívaniu už zrealizovaných podporných projektov z viacerých fondov a iniciatív, ktoré sú prednostne budované pre obyvateľov veľkých aglomerácií (cyklotrasy, info kiosky, rôzne formy vzdelávania aj v oblasti digitálnych zručností, podporené komunity a záujmové skupiny).
- 15) Ako devastačný dôsledok zanedbania rozvoja vidieka a ako jediné riešenie situácie ako zabezpečiť finančné prostriedky pre život na vidieku je vystťahovanie mladých aj aktívnych ľudí za prácou aj vzdelaním do zahraničia, čo spôsobuje na vidieku opustenie starých a bezvládných rodičov a starých rodičov. Seniori nejaký čas existujú vďaka pokrívajúcejmu sociálnemu systému bez podpory komunit a sociálnej súdržnosti, bez dostatočnej informovanosti a dostatočnej a konkrétnej pomoci zo strany obce, VUCky aj štátu.
- 16) Je potrebné vykonať opatrenia, ktoré budú podporovať vybudovanie dôvery vidieckeho obyvateľstva k týmto inštitúciám, vrátane inštitúcií EÚ.
- 17) K prioritám rozvoja vidieka a okrajových regiónoch SR patrí aj dobudovanie cestnej, diaľničnej aj železničnej infraštruktúry a jej dostatočná priebežná údržba pred havarijným stavom.
- 18) Absentuje dostatočná a účinná dotačná podpora zo strany štátu pre poľnohospodárske a potravinárske družstvá, farmy aj obchody tak, aby boli potraviny pravidelne dostupné pre obyvateľov aj v malých obciach a osadách na vidieku.
- 19) Zabezpečiť systém prerozdelenia časti daní aj do vidieckych lokalít podľa kľúčov, ktoré by schválili organizácie, zaoberajúce sa životom na vidieku a rozvojom vidieka. Brať do úvahy skutočnosť, že veľkú časť vytvorených hodnôt v mestách pomáhali za minimálne mzdy tvoriť ľudia z vidieka, tzv. týždňovkári, alebo už súčasní seniori, ktorí prijali pracovné príležitosti aj mimo domova v rozvinutých mestách SR, následne sa vrátili k rodinám žijúcim na vidieku.
- 20) Utlmiť dotácie koncernom, ktoré vytvárajú veľké firmy v hlavnom meste aj v satelitoch krajských miest, kde je naša najúrodnejšia orná pôda a nedostatok pracovníkov z okolia potom riešia zamestnávaním cudzincov zo Srbska, Rumunska, Bulharska a Ukrajiny...
- 21) Podmieniť podporu nových firiem ich etablovaním v málo rozvinutých regiónoch, kde by priniesli možnosť ľuďom tam žijúcim zarobiť si pre seba a život svojich rodín a nepožadovať sociálne dávky tak, ako je politika nastavená teraz.
- 22) Zamedziť vzniku už štvrtej generácie mladých ľudí na vidieku a v osadách, ktoré nikdy nevideli chodiť pravidelne do práce svojich rodičov ani starých rodičov.
- 23) Zabezpečiť vhodné opatrenia pre rozvoj vzdelania, rekvalifikácie a zmobilizovanie pracovnej sily - mladých ľudí na vidieku a v osadách, aby mali možnosť si zarobiť na svoj život aj svojej rodiny, prispievať do dôchodkového systému pre svoju starobu. Cielovým vzdelávaním a výchovou viesť mladých ľudí k zodpovednosti za seba a svoj život.

- 24) Poukazovať na potrebu vytvárania hodnôt ako jediného zdroja, z ktorého sa vykonáva čerpanie sociálnych výhod a sociálnych dávok. Poukazovať na primeranú zásluhovosť a viesť k zodpovednosti v kľúčových oblastiach života človeka.
- 25) Zabezpečiť dostupnú všeobecnú informovanosťou obyvateľov vidieka a malých miest. Týmto opatrením postupne eliminovať negatívne násilné konania v rodinách voči ženám, deťom a seniorom. Informovanosť o plánovanom a zodpovednom rodičovstve tiež absentuje v dostupných informáciách u tejto zraniteľnej skupiny obyvateľov vidieka. Zvýšeným záujmom a ponúkanou pomocou pre tieto skupiny obyvateľov sa zabráni pretrvávajúcim násilnostiam, tragédiám, ktoré devastujú psychiku bezbranných obyvateľov vidieckych oblastí, o ktorých sa len sporadicky prejaví záujem v zdôvodnení podporených projektov, bez hmatateľného výsledku v praxi.
- 26) Identifikovať ľudí ako potenciál, schopný urobiť potrebné zmeny na vidieku a v okrajových oblastiach SR. Zabezpečiť primerané finančné krytie a právomoci na vykonanie potrebných zmien.
- 27) Podporiť informovanosť a opatrenia na zníženie dopadov pandémie Covid 19 na vidiecke obyvateľstvo, obzvlášť na zraniteľnú skupinu seniorov žijúcich na vidieku.
- 28) Podporiť aktivity na budovanie súdržnosti seniorov žijúcich na vidieku a v okrajových oblastiach SR. Zdôrazniť vhodnú prepojenosť skúseností a ochoty seniorov s vedomosťami, aktivitami a zručnosťami mladých ľudí z vidieka, pre aktívny, ekonomicky a sociálne rastúci vidiek, skutočný a stabilný rozvoj vidieka.
- 29) Podporiť zamestnanosť vidiečanov vytváraním pracovných príležitostí pre nich na vidieku, motivovať vytváranie pracovných miest na vidieku, zabraňovať vyľudňovaniu vidieka.
- 30) Podporovať miestne iniciatívy ktoré poznajú podmienky aj možnosti zastavenia vyľudňovania vidieka a vedia navrhnúť aj podporiť štátnou a verejnou správou zavedené nové opatrenia, zvrátenia negatívnych dopadov na obyvateľov vidieka.
- 31) Využívať trpezlivosť a húževnatosť seniorov pri odovzdávaní svojich skúseností ďalším generáciám, aby sa zachovali tradície a remeslá našich predkov pre ďalšie generácie.

Pripájame sa k

Vyhlásenie európskeho vidieckeho obyvateľstva Candás Asturias v Španielsku, zo dňa 9. november 2019:

„My, 335 účastníkov z 38 európskych krajín, sme sa stretli v dňoch 4. až 9. novembra 2019 počas 4. európskeho vidieckeho parlamentu v dedine Candás Asturias v Španielsku.

Medzi účastníkmi boli aj vidiecke obyvateľstvo, zástupcovia organizácií občianskej spoločnosti, výskumníci, národné vlády a inštitúcie Európskej únie.

Domnievame sa, že dominantné mestské a rastové programy kombinované s neprepojením miestnych obyvateľov a tvorcov rozhodnutí predstavujú hrozbu pre život na vidieku. Na zabezpečenie prosperity vidieckej Európy je potrebný skutočný vidiecky program spojený s inkluzívnou spoluprácou a partnerstvami na všetkých úrovniach.

My, vidiecky ľud Európy;

- žiadame, aby vidiecky život sa považoval za rovnocenný s mestským pomyselne aj prakticky;
- očakávame právo na výber kde chceme žiť a pracovať;
- vyzývame vlády, aby uznali a ocenili hodnotu vidieckeho dobrovoľníctva, komunitného života, podnikania a prírodných zdrojov;
- žiadame politikov, aby akceptovali vidiecky ľud, komunity, podnikateľov a samosprávy ako partnerov;
- žiadame, aby bol hlas vidiečanov vypočutý v politických a konzultačných procesoch; • trváme na riešení chudoby a sociálneho vylúčenia;

- žiadame vlády a tvorcov rozhodnutí, aby zabezpečili, že služby sú čo najbližšie k vidiečanom, aby sa vyhli bezpečnostným rizikám a strate času a peňazí;
- sme pripravení prispieť k riešeniam miestnych služieb a ekonomickým iniciatívam;
- privítame skutočnú politiku rozvoja vidieka pre dediny, komunity a malé mestá;
- podporujeme inteligentné, pre komunitu priateľské iniciatívy a programy ako LEADER / CLLD a ERASMUS, ale požadujeme, aby regulácia a administratíva týchto programov boli zjednodušené; Porozumenie a rozpoznanie vidieka rurality Kvalita života Politika, programy a financovanie
- požadujeme flexibilné pracovné podmienky a príležitosti s účinnými systémami podpory;
- požadujeme skutočnú, zmysluplnú a zapojenú účasť občianskej spoločnosti na navrhovaní a realizácii európskych programov;
- povzbudzujeme a podporujeme všetky formy spolupráce medzi miestnymi aktérmi, vrátane zmluvných riešení, projektových činností a viacúrovňových partnerstiev medzi verejnými, súkromnými a občianskymi aktérmi spoločnosti;
- chceme spolupracovať s miestnymi štruktúrami a zúčastnenými stranami vrátane programu LEADER, obecnými/ komunitnými mimovládnyimi organizáciami, rozvojovými partnerstvami a miestnymi orgánmi.“

Za Výbor seniorov OZ VIPA SK

Miloslava Jezná
Valéria Kabínová